

Flora en faunaonderzoek Schoolkaterdijk, Haaksbergen

definitief

Opdrachtgever:

BJZ.NU
De heer W. Bekke
Twentepoort Oost 61-15
7609 RG ALMELO
T 06-21297119
E info@bjz.nu
I www.bjz.nu

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 4525

Opgesteld door	Gecontroleerd	Datum
Vincent de Lenne	Sharon Boekhout	12-8-2011

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK.....	3
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Ruimtelijke ontwikkeling	3
3. NATUURWETGEVING	4
3.1 Flora en faunawet beschermd flora en fauna	4
3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....	4
3.3 Ecologische Hoofdstructuur beschermde gebieden	5
4. METHODE.....	6
4.1 Bureauonderzoek.....	6
4.2 Terreinonderzoek.....	6
5. RESULTATEN EN ANALYSE	7
5.1 Inleiding	7
5.2 Flora	7
5.3 Zoogdieren.....	7
5.3.1 Vleermuizen.....	7
5.3.2 Overige zoogdieren.....	9
5.4 Vogels.....	10
5.5 Amfibieën, reptielen en vissen	11
5.6 Ongewervelden.....	11
6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	12
6.1 Geen effecten N2000 en EHS	12
6.2 Algemene beschermde soorten	12
6.3 Denk om de vogels	12
6.4 Ontheffing niet noodzakelijk mits	12

LITERATUURLIJST

BIJLAGE 1: FLORA EN FAUNAWET

BIJLAGE 2: VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN

1. INLEIDING

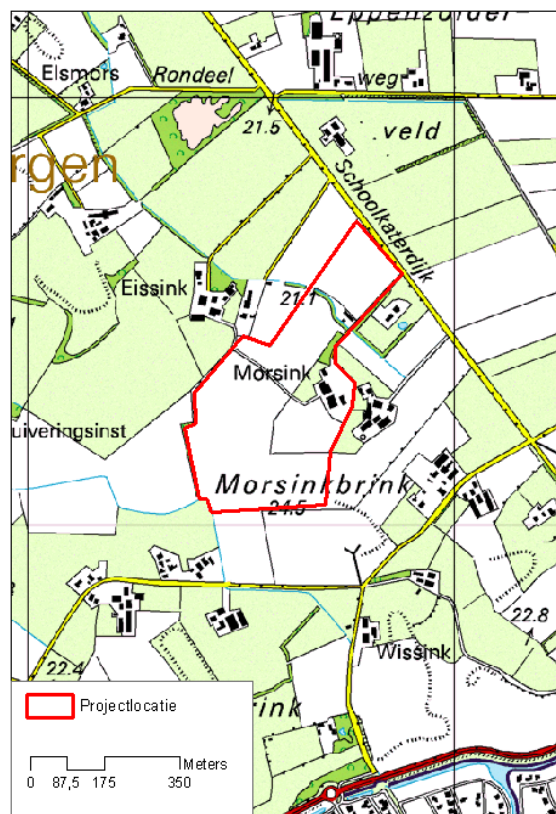
Op 30 augustus 2010 is door Eelerwoude een quickscan in het kader van de Flora- en faunawet uitgevoerd voor de bestemmingsplan wijziging aan de Schoolkaterdijk 39 te Haaksbergen. Uit de bevindingen van deze inventarisatie blijkt dat bij de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden op de soortgroepen vogels en vleermuizen. Om te komen tot een juiste effectenbepaling in het kader van de Flora- en faunawet is geadviseerd nader onderzoek naar de soortgroep vleermuizen uit te voeren. Dit nader onderzoek is uitgevoerd in het najaar van 2010 en het voorjaar en de zomer van 2011. In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en getoetst aan de Flora- en faunawet.

Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Het onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op vleermuizen.

2. GEBIEDSKARAKTERISTIEK

2.1 Huidige situatie

Het onderzoeksgebied is gelegen in het noordoosten van Haaksbergen in de provincie Overijssel. In figuur 1 is het onderzoeksgebied weergegeven. De planlocatie betreft een oude boerderij waar enkele schuren en een bungalow gesloopt worden. De bedrijfswoning wordt gerenoveerd. Het overige projectgebied bestaat uit een paar kleine weiltes die beweiden worden door paarden, en akkerland waar ten tijde van het veldbezoek op 30 augustus maïs werd verbouwd. Daarnaast bevinden zich enkele houtwallen en kleine bosjes in het plangebied die veelal uit een oudere zomereikenopstand bestaan.

Figuur 1 ligging plangebied

2.2 Ruimtelijke ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens deel te nemen aan de rood voor rood regeling en wil alle landschapontsierende schuren op het erf aan de Schoolkaterdijk 39 te Haaksbergen te slopen. Daarnaast wordt de bungalow die aanwezig is op het erf gesloopt. Er zal als tegenprestatie bouwrecht voor een woning van 750 m³ verkregen worden. Als maatschappelijke tegenprestatie wordt er geïnvesteerd in ruimtelijke kwaliteit in de vorm van herstel van de karakteristieke boerderij, aanleg van landschapelementen en een landschappelijk waardevolle inrichting van het erf. De bestaande landschapontsierende bedrijfswoning wordt herbouwd in passende stijl op een goede locatie op het erf. Het gehele object is ruim 13 hectare groot, waarvan het overgrote deel bestaat uit landbouwgrond. Gebruik makend van ca 10 hectare cultuurgrond wordt er een nieuw landgoed ontwikkeld waarop een nieuw woonhuis wordt gebouwd. De karakteristieke boerderij wordt door de eigenaren en door de ervenconsulent van 't Oversticht hoog gewaardeerd. Met behulp van het VAB-beleid (vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen) kunnen er drie wooneenheden in de boerderij worden gerealiseerd, waardoor behoud van dit waardevolle gebouw gewaarborgd is.

3. NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd.

3.1 Flora en faunawet beschermd flora en fauna

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet van toepassing. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal

vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en daarom is geen ontheffing nodig. Deze soorten zijn bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Zie bijlage 1 voor een uitgebreide beschrijving en toelichting op de Flora- en faunawet.

De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

Er is geen sprake van beschermde natuurgebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 ter plaatse of in de directe omgeving het plangebied. Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is derhalve niet aan de orde.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur beschermde gebieden

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het plangebied ligt op een afstand van ongeveer 2.5 km van de EHS. Met de functieverandering (bestemmingsplanwijziging van agrarische naar wonen), en door de grote afstand worden geen negatieve effecten verwacht of aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Een toetsing aan de EHS wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

4. METHODE

4.1 Bureauonderzoek

De volgende bronnen zijn in het kader van dit onderzoek gebruikt:

- Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie met betrekking tot planten, dagvlinders, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren, met name uit verspreidingsatlassen. De landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

De website www.waarneming.nl en www.telmee.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs kunnen op deze websites hun natuurwaarnemingen kwijt. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot atlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

4.2 Terreinonderzoek

Gelet op de aanwezige terreintypen en resultaten uit eerder onderzoek, heeft het onderzoek zich voornamelijk gericht op vleermuizen. Het veldonderzoek in het najaar van 2010 heeft zich gericht op het vaststellen van zwerm- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Het veldonderzoek de zomer van 2011 heeft zich gericht op de aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen van vleermuizen.

Tijdens deze onderzoeken is tevens gelet op de aanwezigheid van nachttactieve soorten zoals uilen en steenmarter.

Vleermuizen

De vleermuizen zijn geïnventariseerd met behulp van een batdetector (Pettersson D100 en D240x (gelijktijdig in gebruik)). De weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken waren gunstig voor het waarnemen van vleermuizen (weinig wind, geen neerslag, > 12° C). De veldbezoeken hebben plaatsgevonden in het najaar van 2010 (10 september en 29 september 2010). Dit onderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van zwerm- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen. En twee bezoeken tussen mei en juli 2011 (21 juni en 5 juli). Deze veldbezoeken hebben zich gericht op het vaststellen van soortensamenstelling, aantallen, gebruikersfunctie van het gebied voor overige vleermuizen en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, zomerverblijven ed). Het veldonderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen uit het geldende onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek, zoals in maart 2011 is vastgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur.

5. RESULTATEN EN ANALYSE

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen.

5.2 Flora

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Een groot deel van de vegetatie die voorkomt in het plangebied bestaat uit algemene soorten zoals ridderszuring, bijvoet, witbol, brandnetel en andere kruiden die gebonden zijn aan verstoorde of verrijkte milieus.

Effecten en ontheffing

Beschermde soorten worden op basis van de aangetroffen biotopen niet verwacht, aangezien geschikte groeiplaatsen voor beschermde soorten ontbreken.

5.3 Zoogdieren

5.3.1 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3 van de Flora- en faunawet). Er zijn meerdere soorten in het plangebied en de directe omgeving aangetroffen. De aangetroffen soorten worden hieronder besproken.

Voorkomen en functie

Gewone dwergvleermuis

De Gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten, of onder dakpannen gevonden. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden.

Van de gewone dwergvleermuis zijn diverse individuen waargenomen (zie bijlage 2). De soort foerageert in kleine aantallen op en rond het plangebied. Het gaat hierbij om enkele dieren (5-10). Tijdens de avondronde op 21 juni en de ochtendronde op 5 juli zijn een drietal uitvliegende en invliegende gewone dwergvleermuizen vastgesteld die zich bevonden achter de betimmering van de te slopen bungalow. Dit duidt op de aanwezigheid van een (vaste) verblijfplaats. Tijdens de baltsronden is tussen de foeragerende dieren enkele malen het sociale geluid van twee roepende mannetjes waargenomen. Deze baltende mannetjes achtervolgden ook enkele vrouwelijke dieren. Uitgaande van de al aanwezige verblijfplaats en de balts, zijn paar-, balts en winterverblijfplaatsen te verwachten.

Laatvlieger

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien) en jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Kraamkolonies komen voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich in de spouwmuur, achter de betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen.

Laatvlieger is foeragerend waargenomen op en rond het erf (2-3 exemplaren zie bijlage 2). Er zijn geen uitvliegende exemplaren vastgesteld tijdens de veldronden, aangezien de laatvliegers diverse keren uit oostelijke richting kwamen aanvliegen en hier ook foerageerden is het goed mogelijk dat zich een verblijfplaats in de boerderij ten oosten van de projectlocatie bevindt. Tevens zijn geen baltende dieren of vliegroutes vastgesteld.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Zowel solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen als dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. De vlucht van

de rosse vleermuis doet enigszins denken aan die van de gierzwaluw: hoog en snel. De afstand tussen dagrustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een hoogte van honderd meter of meer.

Tijdens het veldbezoek zijn twee tot drie foeragerende rosse vleermuizen vastgesteld (zie bijlage 2). Baltsende dieren of (vaste) verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld. Tevens zijn geen belangrijke vliegroutes vastgesteld.

Effecten en ontheffing

Verblijfplaatsen

Alle vleermuizen en hun verblijfplaatsen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van de verblijfplaats(en) en de functionele leefomgeving van de aanwezige soort(en) dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Gewone dwergvleermuis

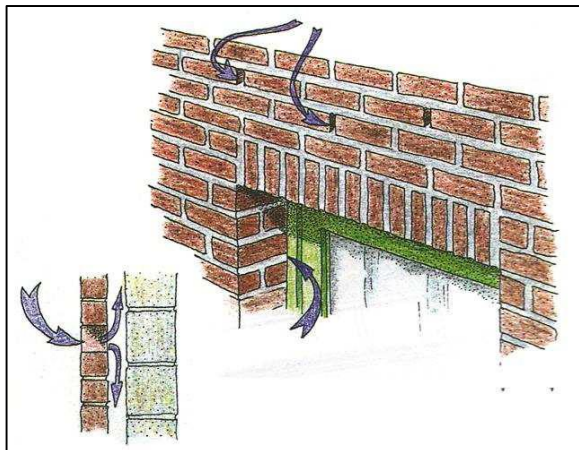
Met de ruimtelijke ontwikkelingen zijn negatieve effecten te verwachten op de (verblijfplaats van) gewone dwergvleermuis. Het beperkte aantal dieren dat in de kraamperiode is waargenomen geeft aan dat in de bungalow geen kraamkolonie aanwezig is. Vermoedelijk gaat het om een klein groepje mannetjes dat zich tijdens de kraamperiode al dan niet tijdelijk in de bungalow ophoudt. De verblijfplaats bevindt zich achter de dakspanten en betimmering aan de voorzijde van de bungalow. Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient hier rekening mee te worden gehouden. Verwacht wordt dat met het uitvoeren van de nodige (voorzorg) maatregelen negatieve effecten op de vleermuizen kunnen worden voorkomen. Het aanvragen van een ontheffing voor deze strikt beschermde soort is dan niet noodzakelijk (zonder uitvoering van deze maatregelen dus wel). Belangrijk bij dit alles is dat de verblijfplaats zowel tijdens de werkzaamheden als na de uitvoering blijft gehandhaafd en gegarandeerd. Op basis van de onderzoeksresultaten mag er van worden uitgegaan dat de bungalow zowel in het zomerhalfjaar als het winterhalfjaar een functie als verblijfplaats heeft.

Maatregelen voorafgaand aan de uitvoering

De sloop van de bungalow dient bij voorkeur plaats te vinden in de minst kwetsbare periode voor vleermuizen. In deze situatie gaat het om de periode van begin augustus tot en met oktober. Vanaf half oktober gaan dwergvleermuizen in winterslaap en kruipen ze weg op onbereikbare plaatsen en vorstvrije plaatsen zoals in spouwmuren. Door in de periode augustus-oktober de spouwmuur en betimmering (tijdelijk) ongeschikt te maken als mogelijke overwinteringslocatie, wordt voorkomen dat in de spouwmuur toch vleermuizen gaan overwinteren. Dit kan door in de muur enkele stootvoegen te verwijderen en/of plaatmateriaal te verwijderen en/of de spouwmuur aan de bovenzijde open te leggen, waardoor de spouwmuur gaan doortochten. Het Ministerie van EL&I belast met de handhaving op het gebied van Flora- en faunawet, geeft aan dat deze maatregelen moeten worden begeleid door een ter zake kundige vleermuisspecialist.

Maatregelen ter compensatie

Om het gebruik van de planlocatie als verblijfplaats voor vleermuizen ook in de toekomst te kunnen garanderen is het belangrijk dat de vleermuizen toegang blijven tot de spouwmuur. Dit kan door in de nieuw te bouwen woning plaatselijk enkele stootvoegen weg te laten en rekening te houden met (na-) isoleren (figuur 1). Ook is het mogelijk om nieuw plaatmateriaal aan de woning zodanig te plaatsen dat vleermuizen hierachter kunnen wegcruipen. Belangrijk daarbij is dat de achterzijde van het plaatmateriaal, dan wel de aangrenzende muur voldoende ruw en ongelakt zijn. Een mogelijk alternatief vormt het ophangen van een aantal houten vleermuis-kasten, al bestaan over het nut en gebruik van deze kasten door vleermuizen de laatste jaren wat discussies over de functionaliteit. Op de site van Zoogdierverseniging Nederland (www.vzz.nl) kunt u hierover meer informatie. Te allen tijde dient een verblijfplaats aanwezig te zijn. Ook ten tijde van de sloop dient een alternatief aanwezig te zijn. Dit kan gerealiseerd worden door in de woonboerderij enkele stootvoegen te verwijderen voordat de bungalow gestript wordt zodat de vleermuizen een alternatieve verblijfplaats hebben.

Figuur 1. Voorbeeld van verwijderen van stootvoeg waardoor toegang tot de spouwmuur ontstaat (Bron: K. Boeckx).

Conclusie

Verwacht wordt dat met de voorgestelde mitigatie maatregelen, de gunstige staat van instandhouding van de verblijfplaats als ook de functionele leefomgeving van de gewone dwergvleermuis is gegarandeerd en er geen overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvindt. Het aanvragen van een ontheffing wordt in deze situatie niet noodzakelijk geacht. Indien wordt afgeweken van bovenstaande maatregelen, kan alsnog een ontheffing noodzakelijk zijn.

Overige vleermuizen

Rosse vleermuis en laatvlieger zijn alleen foeragerend waargenomen in het plangebied. (Vaste) rust en verblijfplaatsen of belangrijke foerageergebieden zijn niet aangetroffen. De ontwikkelingen hebben naar verwachting geen negatief effect op de soorten. Het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk

5.3.2 Overige zoogdieren

Tabel 1-soorten

In het plangebied kunnen onder andere de volgende algemene zoogdieren voorkomen; konijn, haas, bunzing, egel, hermelijn, mol, wezel en (spits)muizen. Allen staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Tabel 2 en 3-soorten

Eekhoorn komt in het plangebied voor. Tijdens het oriënterend onderzoek is een eekhoorn in de houtwal in het plangebied vastgesteld. (Blad) nesten zijn echter niet aangetroffen. Mogelijk komt binnen het plangebied de steenmarter voor. De soort komt algemeen voor in de omgeving (zoogdiervereniging). Het plangebied zal mogelijk een klein onderdeel kunnen uitmaken van zijn territorium (foerageergebied). Er zijn echter geen sporen van de soort waargenomen (o.a. uitwerpselen). Andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. das, boommarter, veldspitsmuis en waterspitsmuis) worden niet verwacht binnen het plangebied vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en het bekende verspreidingsgebied van de soorten.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting kunnen leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Tabel 2 en 3-soorten

Eekhoorn komt in het plangebied voor, er gaan echter geen (vaste) verblijfplaatsen van de soort verloren. Tevens blijft het leefgebied intact (groenstructuren blijven gehandhaafd). Negatieve effecten op eekhoorn worden uitgesloten. De steenmarter is een weinig kritische soort die een netwerk van verblijfplaatsen heeft en in een nacht grote afstanden kan afleggen. Voor de steenmarter blijft na de (relatief kleinschalige) ontwikkeling voldoende leefgebied voorhanden. Het is aannemelijk dat de nieuwe locatie onderdeel uitmaakt van het leefgebied. Negatieve effecten op deze soort zijn derhalve niet aan de orde.

5.4 Vogels

Voorkomen en functie

Algemene broedvogels en categorie 5

De aangetroffen vogels in en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels. Onder andere de volgende vogelsoorten maken gebruik van de locatie; koolmees, merel, pimpelmees, kwartel, patrijs, kievit, scholekster, vink, winterkoning, spreeuw, boerenzwaluw, zanglijster, tjiftjaf, witte kwikstaart, en spreeuw. Van boerenzwaluw zijn enkele nesten aangetroffen in de te slopen schuren. Het is waarschijnlijk dat de andere soorten ook in of in de (directe) omgeving van het plangebied broeden.

Categorie 1-4

Rond het woonhuis zijn enkele paartjes huismussen aangetroffen. Deze broeden waarschijnlijk onder de pannen van het woonhuis. Naast huismus komt steenuil in het plangebied voor. Er zijn sporen gevonden tijdens het terreinbezoek op 30 augustus 2010, tevens is een roepend exemplaar aangetroffen tijdens de vleermuisinventarisatie op 10 september 2010 en in het zomer (21 juni en 5 juli) van 2011. De steenuil is een soort van kleinschalig agrarisch cultuurlandschap en heeft een sterke binding met boerderijen met kleinvee. Het gebied ten noorden van Haaksbergen voldoet goed aan deze biotoopeisen. Uit Flora- en faunaonderzoek dat door Eelerwoude is uitgevoerd in 2007 in het aangrenzende gebied Wissink (53 ha) bleek dat in dit gebied minimaal 4 territoria steenuil aanwezig zijn. Tijdens het veldwerk naar vleermuizen op 5 juli zijn drie territoria steenuilen vastgesteld rond het plangebied.

Effecten en ontheffing

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het

jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Categorie 5

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook in het plangebied voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het om ondermeer om koolmees, pimpelmees, boerenzwaluw en spreeuw. Het gaat dan voor deze soorten om een beperkt aantal broedparen van (vrij) algemeen voorkomende soorten. In het plangebied verdwijnt geen potentiële broedlocatie van bovengenoemde soorten tevens verdwijnt geen optimaal leefgebied. Alleen voor spreeuw en boerenzwaluw geldt dat potentieel broedgebied verloren gaat, het gaat echter om een beperkt aantal broedparen. Een significant negatief effect op de soort wordt uitgesloten tevens ontstaat er in de toekomst weer nieuw potentieel broedgebied.

NB. Mogelijk kunnen enkele pre-fab nestjes voor boerenzwaluw opgehangen worden in de te behouden woonboerderij. Het is belangrijk dat deze gebouwen toegankelijk blijven doormiddel van een open raam of deur.

Categorie 1-4

Huismus

Huismus komt voor op de projectlocatie en broedt waarschijnlijk onder de pannen van de woonboerderij (deze blijft behouden). Er gaan geen vaste verblijfplaatsen verloren, tevens blijft het gebied geschikt als foerageergebied. Negatieve effecten op huismus worden uitgesloten.

Steenuil

Door de voorgenomen ontwikkeling gaat een vaste rust- en verblijfplaats verloren van steenuil. De aangetroffen steenuil broedt waarschijnlijk onder de pannen in een van de te slopen schuren. Het foerageergebied blijft wel intact, het aanwezige kleinvee blijft op het

erf aanwezig en tevens worden geen groenelementen verwijderd. Daarnaast worden nieuwe groenelementen aangelegd die waardevol zijn voor steenuil. Geadviseerd wordt een aantal mitigerende en compenserende maatregelen te nemen om een negatief effect op steenuil te voorkomen.

Het verstoren/vernielen van een verblijfplaats van steenuil is in strijd met de Flora- en faunawet en om die reden ontheffingsplichtig. Voortijdige compensatie is noodzakelijk om de uilen een alternatief te bieden. Omdat steenuilen kritisch zijn bij de keuze van hun nestlocatie is de kans aanwezig dat de nieuwe verblijfplaatsen (nestkasten) onvoldoende functioneren. Om dit te voorkomen dient te worden overgecompenseerd. Voorgesteld wordt om twee nestkasten ter compensatie op te hangen. De nestkasten moeten minimaal twee maanden voor het begin van de sloop worden opgehangen zodat de steenuilen ruim de tijd hebben om een nieuwe nestlocatie en/of rustplaats uit te ontdekken. Hierna kan worden begonnen met het verwijderen van de bestaande nestlocatie in het projectgebied. Het is noodzakelijk de bestaande schuur eerst te strippen zodat de steenuil de kans krijgt te komen. Sloop kan in ieder geval niet plaatsvinden tijdens het broedseizoen (eind januari tot begin augustus).

5.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Amfibieën

Een aantal soorten, zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander, kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. In het plangebied zelf zijn geen waterelementen aanwezig. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht in het plangebied vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten.

Reptielen en vissen

Reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt geschikt biotoop zoals heideterreinen en venranden.

Vanwege het ontbreken van waterelementen zijn vissen niet aanwezig in het plangebied.

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een (tijdelijke) verstoring van leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Van

negatieve effecten op populatieniveau zal geen sprake zijn. Genoemde soorten zijn licht beschermd en vrijgesteld van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen. Wel dient rekening gehouden te worden met de algemene zorgplicht.

5.6 Ongewervelden

Voorkomen en functie

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het zeer onwaarschijnlijk is dat het plangebied voor deze soorten een functie vervult.

Effecten en ontheffing

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1 Geen effecten N2000 en EHS

Op basis van deze quickscan worden geen effecten op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebied en/of Ecologische Hoofdstructuur) verwacht. Door de grote afstand en de functieverandering (bestemmingsplanwijziging van agrarisch naar wonen) worden geen negatieve effecten of aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Een toetsing in het kader van deze natuurwetgeving en -beleid is derhalve niet noodzakelijk geacht.

6.2 Algemene beschermde soorten

Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen gaat voor tabel 1-soorten weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau (tijdelijk) negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

6.3 Denk om de vogels

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

In tabel 1 is een samenvatting gegeven van de resultaten van aanwezige beschermde flora en fauna binnen het plangebied, de effecten op deze soorten en de te nemen stappen.

6.4 Ontheffing niet noodzakelijk mits..

Een aantal compenserende en mitigerende maatregelen dienen genomen voor gewone dwergvleermuis en steenuil. Wanneer deze maatregelen genomen worden is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk. Wanneer deze compenserende en mitigerende maatregelen niet genomen worden dient alsnog een ontheffing voor gewone dwergvleermuis en steenuil aangevraagd te worden.

Steenuil

- Twee nestkasten ophangen minimaal 2 maanden voor de sloop van de schuren (iemand van de lokale vogelwerkgroep)..
- De schuren strippen voor aanvang van de sloop zodat steenuil de verblijfplaats verlaat. Dit dient buiten het broedseizoen van steenuil te gebeuren (eind januari tot begin augustus)
- De schuren slopen buiten het broedseizoen van steenuil (eind januari begin augustus). Bij voorkeur in de periode (september-november).

---

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

Gewone dwergvleermuis

- Alternatieve verblijfplaats aanbieden in de woonboerderij door het beschikbaar maken van de spouwmuur (verwijderen stootvoegen) voor het strippen van de bungalow (juli-augustus).
- Bungalow ongeschikt maken als verblijfplaats door in de periode augustus-oktober de spouwmuur en betimmering (tijdelijk) ongeschikt te maken.
- Sloop van de bungalow in het winterhalfjaar uitvoeren.(oktober-februari).
- Verblijfplaatsen van vleermuizen op de locatie garanderen dit kan door in de nieuw te bouwen woning plaatselijk enkele stootvoegen weg te laten en rekening te houden met (na-) isoleren (figuur1).

Tabel 1. Resultaten aanwezige beschermde flora en fauna binnen het plangebied

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
1	Algemene grondgebonden zoogdieren	Vaste verblijfplaats / foerageergebied	Aantasting leefgebied, doden, tijdelijk verstoring, profiteert mogelijk van nieuwe situatie	Nee	Zorgplicht
1	Algemene amfibieën	landbiotoop/overwinteringbiotoop	Aantasting leefgebied, doden, tijdelijk verstoring, profiteert mogelijk van nieuwe situatie	Nee	Zorgplicht
2	Steenmarter en eekhoorn	Foerageergebied	Tijdelijk afname foerageergebied, profiteert mogelijk van nieuwe situatie	Nee	Zorgplicht
3	Vleermuizen	Zomerverblijfplaats	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, profiteert mogelijk van nieuwe situatie	Nee, mits	Zorgplicht, compenserende en mitigerende maatregelen uitvoeren (voorafgaand de sloop)
V	Vogels	Broedlocatie	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, profiteert mogelijk van nieuwe situatie	Nee, mits	Zorgplicht, werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren
V5	Vogels-categorie 5	Broedlocatie	Aantasting leefgebied, tijdelijk verstoring, profiteert mogelijk van nieuwe situatie	Nee, mits	Zorgplicht, werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, nieuwe nestelgelegenheid creëren (laatste is niet verplicht).
V1-4	Steenuil	Vaste rust- en verblijfplaats	Aantasting verblijfplaats, profiteert mogelijk van nieuwe situatie	Nee, mits	Zorgplicht, compenserende en mitigerende maatregelen uitvoeren (voorafgaand aan de sloop)

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.* Waanders Uitgevers, Zwolle.

Broekhuizen, S., D. Klees, G. Muskens, 2010. *De steenmarter.* KNNV Uitgeverij, Zeist.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C, & J.B.M. Thissen, 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren.* KNNV / Contactgroep Zoogdiereninventarisatie, Utrecht / Arnhem.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9.* Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

Hoekstra, B. et al., 2010. *Werkatlas Zoogdieren van Overijssel.* Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4,* SDU Uitgeverij, Den Haag.

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie.* KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen,* Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging & Gegevensautoriteit Natuur 2010, 5 maart 2010. *Vleermuisprotocol 2010.*

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.zoogdierverseniging.nl

www.ravon.nl

BIJLAGE 1: FLORA EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregelgeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vo-

gels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

BIJLAGE 2: VERSPREIDINGSKAART VLEERMUIZEN

